Издаване на протоколи за самоначисляване на ДДС по чл. 117 от закона

Текстът е сверен с редакцията на актовете към 01.10.2026 г.

Съдържание

1. Кога протоколът е задължителен
2. Получател по доставката
3. Вносител
4. Доставчик
5. Злато, отпадъци, зърно и квоти за емисии
6. Хранителни стоки към хранителна банка
7. Съдържание и срок на протокола
8. Изменение на данъчната основа и разваляне на доставката
9. Погрешно съставени протоколи
10. Какво добавя правилникът

Правно основание: Закон за данък върху добавената стойност (ЗДДС), глава единадесета „Документиране на доставките“, чл. 117 и 117а; Правилник за прилагане на ЗДДС (ППЗДДС), глава петнадесета „Документиране на доставките“, чл. 80 и 81. Текстът е сверен с редакцията на актовете към 01.10.2026 г. (последни изменения: ЗДДС — ДВ, бр. 69 от 31.07.2026 г.; ППЗДДС — ДВ, бр. 54 от 25.06.2024 г.).

1. Кога протоколът е задължителен

Протокол се издава задължително:

1. от регистрираното лице — получател по доставката, когато данъкът е изискуем от получателя (раздел 2);
2. от регистрираното лице — вносител (раздел 3);
3. от регистрираното лице — доставчик (раздел 4);
4. от регистрираното лице — получател по доставката при доставки на злато, на стоки и услуги по приложение № 2 към закона (раздел 5);
5. от регистрирано лице, предоставило безвъзмездно хранителни стоки (раздел 6).

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1)

2. Получател по доставката

Доставчикът не е установен в страната

Когато доставчикът е данъчно задължено лице, което не е установено на територията на страната и доставката е с място на изпълнение на територията на страната и е облагаема, данъкът е изискуем от получателя по доставката при:

1. доставка на газ чрез система за природен газ, разположена на територията на Европейския съюз, или чрез мрежа, свързана с такава система, доставка на електрическа енергия или на топлинна или хладилна енергия чрез топлофикационни или охладителни мрежи — когато получателят е регистрирано по закона лице;

3. доставка на услуги — когато получателят е данъчно задължено лице, с изключение на случаите, когато доставчикът има регистрация за прилагане в страната на режима за малки предприятия в Европейския съюз.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 82, ал. 2 и чл. 3, ал. 1, 5 и 6)

> **Вижте още:** Задължение за регистрация по ДДС при доставки на услуги, данъкът за които е изискуем от получателя

Тристранна операция

Данъкът е изискуем от придобиващия при тристранна операция. Тристранна операция е доставката на стоки между три регистрирани за целите на ДДС лица в три различни държави членки А, Б и В, за които са налице едновременно следните условия:

1. регистрирано лице в държава членка А (прехвърлител) извършва доставка на стока на лице, регистрирано в държава членка Б (посредник), което след това извършва доставка на тази стока на лице, регистрирано в държава членка В (придобиващ);
2. стоките се транспортират директно от А до В;
3. посредникът не е регистриран за целите на ДДС в държавите членки А и В;
4. придобиващият начислява ДДС като получател по доставката.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 82, ал. 3 и чл. 15)

Стоки за континенталния шелф и изключителната икономическа зона

За стоки, предназначени за дейности в континенталния шелф и изключителната икономическа зона, за които държавата упражнява суверенни права, юрисдикция и контрол в съответствие със Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България, данъкът е изискуем:

1. от регистрирано по закона лице, за което тези стоки са поставени под режим реекспорт и при въвеждането им на територията на страната са били временно складирани или поставени в свободна зона или под митнически режими — митническо складиране, активно усъвършенстване, временен внос с пълно освобождаване от вносни мита, външен транзит;
2. от получателя — регистрирано по закона лице, когато стоките пристигат директно в континенталния шелф и изключителната икономическа зона от трета страна или територия или от друга държава членка, когато за стоките не е налице вътреобщностно придобиване.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 82, ал. 6)

Вътреобщностно придобиване

Данъкът при вътреобщностни придобивания е изискуем от лицето, което извършва придобиването. (ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 84)

3. Вносител

Начисляването на данъка при внос може да се извърши от вносителя, ако той е регистрирано лице и има разрешение за прилагане на този режим във връзка с реализирането на инвестиционен проект. По отношение на този внос вносителят начислява данъка с протокол за данъчния период, през който е възникнало данъчното събитие при вноса. (ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 57, ал. 1 – 3 и чл. 166)

Освободен от данък е вносът на стоки, когато вносът е последван от вътреобщностна доставка. Когато вносителят на тези стоки не се снабди с документите, удостоверяващи вътреобщностната доставка, до изтичане на календарния месец, следващ месеца на възникване на данъчното събитие при вноса, данъкът по вноса става изискуем от вносителя и

се начислява от него с протокол за данъчния период, през който данъкът е станал изискуем.
(ЗДДС, чл. 57, ал. 4 и чл. 58, ал. 1, т. 6 и ал. 2)

Начисляването на данъка при внос може да се извърши от вносителя и по реда на отложеното начисляване. То може да се прилага от лице, което към датата на вноса отговаря едновременно на следните условия:

1. извършва внос на стоки, посочени в приложение № 3 към закона;
2. всяка стока, декларирана в митническия документ за внос, е с митническа стойност, равна на или по-голяма от 50 000 лв.;
3. регистрирано е по закона задължително или по избор не по-малко от 6 месеца преди извършване на вноса;
4. няма изискуеми и неизплатени публични задължения, събирани от Националната агенция за приходите.

(ЗДДС, чл. 57, ал. 5 и чл. 167а)

> **Сумата в евро:** законът все още посочва 50 000 лв. Стойностите в левове в съществуващите правни инструменти се считат за стойности в евро по фиксирания курс 1,95583 — 50 000 лв. = **25 564,59 евро**. (Закон за въвеждане на еврото в Република България, чл. 11, ал. 2 и чл. 12 – 13)

По отношение на вноса, за който е упражнил правото на отложено начисляване, вносителят начислява данъка за данъчния период, през който е възникнало данъчното събитие при вноса, върху данъчната основа при вноса, с протокол, като:

1. включи размера на данъка при определяне на резултата за съответния данъчен период в справка-декларацията за този данъчен период;
2. посочи митническия документ за внос и отрази размера на данъка в дневника за продажбите за съответния данъчен период.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 57, ал. 6)

4. Доставчик

Стоки за лично ползване, безвъзмездно прехвърляне и пренасяне в друга държава членка

За възмездна доставка на стока се смята и:

1. отделянето или предоставянето на стоката за лично ползване или употреба на данъчно задълженото лице, на собственика, на неговите работници и служители или по-общо за цели, различни от независимата икономическа дейност на данъчно задълженото лице, при условие че при производството, вноса или придобиването ѝ е приспаднат данъчен кредит изцяло, частично или пропорционално на степента на използване за независима икономическа дейност;
2. безвъзмездното прехвърляне на собственост или друго вещно право върху стоката на трети лица, когато при производството, вноса или придобиването ѝ е приспаднат данъчен кредит изцяло, частично или пропорционално на степента на използване за независима икономическа дейност;
3. изпращането или транспортирането на стоки, произведени, извлечени, обработени, закупени, придобити или внесени на територията на страната от данъчно задължено лице в рамките на неговата икономическа дейност, когато стоките се изпращат или транспортират за целите на неговата икономическа дейност от или за негова сметка от територията на страната до територията на друга държава членка, в която лицето не е регистрирано за

целите на ДДС. Това не се прилага при прехвърляне на стоки под режим на складиране на стоки до поискване.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 3 във връзка с чл. 6, ал. 3)

Пренасяне на стоки до държава членка, в която лицето е регистрирано

Възмездна вътреобщностна доставка на стоки е и изпращането или транспортирането на стоки, произведени, извлечени, обработени, закупени, придобити или внесени на територията на страната от регистрирано по закона лице в рамките на неговата икономическа дейност, когато стоките се изпращат или транспортират за целите на неговата икономическа дейност от или за негова сметка от територията на страната до територията на друга държава членка, в която лицето е регистрирано за целите на ДДС. (ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 3 във връзка с чл. 7, ал. 4)

Услуги за лични нужди и безвъзмездни услуги

За възмездна доставка на услуга се смята и:

1. предоставянето на услуга за личните нужди на данъчно задълженото лице, на собственика, на работниците и служителите или по-общо за цели, различни от независимата икономическа дейност на данъчно задълженото лице, при извършването на която се използва стока, при производството, вноса или придобиването на която е приспаднат изцяло или частично данъчен кредит;
2. безвъзмездното предоставяне на услуга за лични нужди на данъчно задълженото физическо лице, на собственика, на работниците и служителите или по-общо за цели, различни от независимата икономическа дейност на данъчно задълженото лице;
3. безвъзмездното извършване на услуга от държател/ползвател за подобрение на нает или предоставен за ползване актив.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 3 във връзка с чл. 9, ал. 3)

Обща туристическа услуга

Данъкът за доставката на обща туристическа услуга се начислява с издаване на протокол, а във фактурата и известието към нея се вписва „режим на облагане на маржа — туристически услуги“. (ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 3 във връзка с чл. 142, ал. 1)

Стоки втора употреба, произведения на изкуството, предмети за колекции и антикварни предмети

При доставка, извършена от дилър, на стоки втора употреба, произведения на изкуството, предмети за колекции и антикварни предмети по специалния ред на облагане на маржа на цената данъкът се начислява с издаването на протокол. (ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 3 във връзка с чл. 143, ал. 1 и чл. 144, ал. 4)

5. Злато, отпадъци, зърно и квоти за емисии

Злато

Начисляването на данъка се извършва от получателя — регистрирано по закона лице, при:

1. доставки на златни материали или полуготови продукти с чистота 325 хилядни или повече;
2. доставки, свързани с инвестиционно злато, за които доставчикът е избрал доставките да бъдат облагаеми, и във фактурата, издадена от доставчика, е посочено, че данъкът ще бъде начислен от получателя.

Данъкът се начислява с издаване на протокол. (ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 4 във връзка с чл. 82, ал. 4, чл. 160, ал. 2 и чл. 161)

Стоки и услуги по приложение № 2 към закона

Данъкът за доставките на стоките и услугите по приложение № 2 е изискуем от получателя — регистрирано по закона лице, независимо дали доставчикът е данъчно задължено или данъчно незадължено лице. (ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 4 във връзка с чл. 82, ал. 5 и чл. 163а, ал. 2)

Част първа:

1. Битови отпадъци.
2. Производствени отпадъци.
3. Строителни отпадъци.
4. Опасни отпадъци.
5. Отпадъци от черни и цветни метали.
6. Отпадъци от черни и цветни метали с битов характер.
7. Услуги по добив, обработка или преработка на отпадъци по т. 1 – 6.

> **Държавата като получател:** за доставките на стоки и услуги по част първа, по които получатели са държавата, държавните и местните органи, данъкът е изискуем от доставчика — регистрирано по закона лице. (ЗДДС, чл. 82, ал. 5, изр. второ и чл. 163а, ал. 4)

Част втора:

Код по КН 2012	Описание на стоката
0909	Семена от анасон, звезден анасон, резене, кориандър, кимион, ким; плодове от хвойна:
	- Семена от кориандър:
0909 21 00	-- Несмлени, нито пулверизирани
0909 22 00	-- Смлени или пулверизирани
1001	Пшеница и смес от пшеница и ръж:
	- Твърда пшеница
1001 11 00	-- За посев
1001 19 00	-- Друга
	- Други:
1001 91	-- За посев
1001 91 10	--- Лимец
1001 91 20	--- Мека пшеница и смес от пшеница и ръж
1001 91 90	--- Други
1001 99 00	-- Други
1002	Ръж:
1002 10 00	- За посев
1002 90 00	- Други
1003	Ечемик:
1003 10 00	- За посев
1003 90 00	- Друг
1004	Овес:
1004 10 00	- За посев
1004 90 00	- Други

Код по КН 2012	Описание на стоката
1005	Царевица:
1005 10	- За посев:
	-- Хибридна:
1005 10 13	--- Хибрид „trois voies“
1005 10 15	--- Обикновен хибрид
1005 10 18	--- Друга хибридна
1005 10 90	-- Друга
1005 90 00	- Друга
1006	Ориз
1006 10	- Неолющен ориз:
1006 10 10	-- За посев
	-- Друг:
	--- Друг:
1006 10 92	---- С кръгли зърна
1006 10 94	---- Със средни зърна
	---- С дълги зърна:
1006 10 96	----- Със съотношение дължина/широчина по-голямо от 2, но по-малко от 3
1006 10 98	----- Със съотношение дължина/широчина, 3 или повече
1007	Сорго на зърна:
1007 10	- За посев
1007 10 10	-- Хибрид, за посев
1007 10 90	-- Друго
1007 90 00	- Други
1008	Елда, просо и семе за птици; други житни растения:
1008 10 00	- Елда
	- Просо:
1008 21 00	-- За посев
1008 29 00	-- Друго
1008 30 00	- Семе за птици
1008 60 00	- Тритикале
1008 90 00	- Други житни растения:
1201	Семена от соя, дори натрошени:
1201 10 00	- За посев
1201 90 00	- Други
1205	Семена от репица или рапица, дори натрошени:
1205 10	- Семена от репица или рапица с ниско съдържание на ерукова киселина:
1205 10 10	-- За посев
1205 10 90	-- Други
1205 90 00	- Други
1206 00	Семена от слънчоглед, дори натрошени:

Код по КН 2012	Описание на стоката
1206 00 10	- За посев
	- Други:
1206 00 91	-- Обелен; необелен шарен слънчоглед
1206 00 99	-- Други

Част трета: Доставки по прехвърляне на квоти за емисии на парникови газове, определени в член 3 от Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността и за изменение на Директива 96/61/ЕО, които могат да се прехвърлят в съответствие с член 12 от директивата.

(ЗДДС, приложение № 2 към глава деветнадесета „а“)

> **Срок: 31 декември 2026 г.** Част втора и част трета от приложение № 2 се прилагат до 31 декември 2026 г. (ЗДДС, приложение № 2; § 9, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на ДОПК, ДВ, бр. 98 от 2013 г.)

6. Хранителни стоки към хранителна банка

Протокол издава регистрираното лице, което предоставя безвъзмездно хранителни стоки на оператор на хранителна банка, когато към момента на предоставянето едновременно са изпълнени следните условия:

а) единичната бройка от хранителна стока е с незначителна стойност;

б) операторът на хранителна банка е вписан в регистъра на операторите на хранителни банки по Закона за храните;

в) хранителната стока е включена в списъка на храните, обект на хранително банкиране, по Закона за храните;

г) не е изтекъл срокът по Закона за храните, до който може да се доставя хранителната стока;

д) операторът на хранителна банка, преди извършване на дарението, е предоставил по електронен път на Националната агенция за приходите изискуемата информация, която като съдържание и файлов формат се определя със заповед на изпълнителния директор на агенцията;

е) общата стойност на безвъзмездно предоставените хранителни стоки към оператори на хранителна банка за текущата календарна година не надхвърля 1 на сто от общата стойност на извършените от лицето облагаеми доставки на хранителни стоки през календарната година преди текущата и за всяко предоставяне е бил съставен документ с посочени вид, количество, единична и обща стойност на хранителните стоки, с който се удостоверява тяхното предаване на съответния оператор на хранителна банка;

ж) лицето, предоставило безвъзмездно хранителните стоки, няма подлежащи на принудително изпълнение публични задължения към края на месеца, в който стоките са предоставени, като задълженията не са отразени в данъчно-осигурителната му сметка или не са отразени като предявени за принудително изпълнение в Националната агенция за приходите.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 1, т. 5 във връзка с чл. 6, ал. 4, т. 4; Закон за храните, чл. 96, ал. 2 и 3 и чл. 103)

7. Съдържание и срок на протокола

Протоколът задължително съдържа:

1. номер и дата;

2. името и идентификационния номер за целите на ДДС (с поставен пред него знак „BG“) на лицето, което издава протокола;
3. количеството и вида на стоката или вида на услугата;
4. датата на възникване на данъчното събитие по доставката;
5. данъчната основа;
6. ставката на данъка;
7. основанието за начисляване или неначисляване на данъка от лицето;
8. размерът на данъка;
9. идентификационен номер на доставчика за целите на ДДС, под който номер е осъществена доставката, когато доставчикът е регистриран за целите на ДДС в друга държава членка, и номер и дата на фактурата — когато такава е издадена до датата на издаване на протокола;
10. идентификационен номер по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс на доставчика на стоки по приложение № 2, част втора (раздел 5), и номер и дата на фактурата.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 2 и чл. 94, ал. 2; ДОПК, чл. 84)

Срок: 15 дни. Протоколът се издава не по-късно от 15 дни от датата, на която данъкът е станал изискуем. (ЗДДС, чл. 117, ал. 3, изр. първо)

Срок: 5 дни. В случаите на безвъзмездно предоставяне на хранителни стоки на оператор на хранителна банка протоколът се издава не по-късно от 5 дни от датата, на която са предоставени хранителните стоки. (ЗДДС, чл. 117, ал. 3, изр. второ)

8. Изменение на данъчната основа и разваляне на доставката

При изменение на данъчната основа на доставка или при разваляне на доставка, за която е издаден протокол, лицето издава нов протокол, който задължително съдържа:

1. номерът и датата на първоначалния протокол, издаден за доставката;
2. основанието за издаване на новия протокол;
3. увеличението/намалението на данъчната основа;
4. увеличението/намалението на данъка.

(ЗДДС, чл. 117, ал. 4)

Срок: 15 дни. Новият протокол се издава не по-късно от 15 дни от датата, на която е възникнало изменението на данъчната основа или разваляне на доставката. (ЗДДС, чл. 117, ал. 5)

9. Погрешно съставени протоколи

Поправки и добавки в протоколите не се разрешават. Погрешно съставени или поправени протоколи се анулират и се издават нови. (ЗДДС, чл. 117а, ал. 1)

За погрешно съставен протокол се смята и издаденият протокол, в който:

1. не е начислен данък, въпреки че е следвало да бъде начислен;
2. е начислен данък, въпреки че не е следвало да бъде начислен;
3. за доставката е приложена грешна ставка на данъка.

(ЗДДС, чл. 117а, ал. 2)

Анулиране: когато погрешно съставен протокол е отразен в отчетните регистри на издателя, за анулирането не се съставя протокол, а в погрешно съставения се посочва основанието за анулирането. (ЗДДС, чл. 117а, ал. 3)

Екземплярите на анулираните протоколи се съхраняват при издателя, като отчитането им се извършва по ред, определен с правилника за прилагане на закона (раздел 10). (ЗДДС, чл. 117а, ал. 4)

Корекция на протоколи при наличие на влязъл в сила акт, издаден от орган по приходите, се извършва по същия ред. (ЗДДС, чл. 117а, ал. 5)

10. Какво добавя правилникът

Допълнителни случаи на издаване на протокол

Регистрираните лица издават задължително протокол и:

1. когато посредникът в тристранна операция не се снабди с документите, че вътреобщностното придобиване е обложено в държавата членка, където стоките са пристигнали, до изтичането на данъчния период, следващ данъчния период, през който данъкът за придобиването би станал изискуем — вътреобщностното придобиване се смята с място на изпълнение на територията на страната и данъкът се начислява от посредника с протокол;
2. когато доставчикът не се снабди с документите, удостоверяващи доставка, облагаема с нулева ставка, или вътреобщностна доставка, до изтичането на календарния месец, следващ календарния месец, през който данъкът за доставката е станал изискуем — доставката се смята облагаема с приложимата ставка на данъка и данъкът се начислява от доставчика с протокол;
3. при усвояване на финансирания (субсидии) — финансиранията (субсидиите) се приемат за усвоени, когато възникнат условията, необходими за признаването им като приход съгласно Закона за счетоводството и приложимите счетоводни стандарти.

(ППЗДДС, чл. 81, ал. 1, т. 5 и 6 във връзка с чл. 9, ал. 3 и 4, чл. 16, ал. 1, чл. 39, ал. 1 и 2, чл. 46, ал. 1 и 2)

Срок при липса на документи за нулева ставка или вътреобщностна доставка: протоколът се издава в 15-дневен срок, считано от последния ден на календарния месец, следващ календарния месец, през който данъкът за доставката е станал изискуем. (ППЗДДС, чл. 39, ал. 3)

Нулева ставка и доставки без начислен данък: протокол се издава и в случаите на доставка с място на изпълнение на територията на страната, облагаема с нулева ставка на данъка, както и за доставка с място на изпълнение на територията на страната, за която данък не следва да се начислява. (ППЗДДС, чл. 81, ал. 6)

Протоколите се изготвят съгласно изискванията за съдържание по раздел 7, доколкото в правилника не е предвидено друго. (ППЗДДС, чл. 81, ал. 2)

Протокол, издаден след срока

При доставки, данъкът за които е изискуем от получателя, когато данъкът е начислен след 15-дневния срок, издаденият протокол не се отразява в дневника за продажбите за периода, през който е издаден. Същият следва да се отрази в дневниците за продажби и покупки за данъчния период, през който данъкът е станал изискуем, като лицето писмено уведоми компетентния орган по приходите, който предприема действия за промяна на задължението на лицето за съответния данъчен период. (ППЗДДС, чл. 81, ал. 5; ЗДДС, чл. 73а и чл. 126, ал. 3, т. 2)

Бланки и номерация

1. Бланките на протоколите, издавани от регистрирани по закона лица, трябва да съдържат трайно вписани при отпечатването пореден номер, наименование и идентификационен номер на лицето, което ще ги издава, и идентификационен номер по ДДС.
2. Номерата на протоколите са нарастващи без дублиране и пропуски и не зависят от вида на бланката. Всички екземпляри на един и същи протокол носят един и същ номер.
3. Номерацията на бланките на протоколите не зависи и не се нарушава при изтичането на календарната година.
4. Ако лицето/клонът на лицето има поделения или обекти, същите могат да определят диапазон от номера, които да се използват от поделението (обекта) при издаваните от него протоколи. Този диапазон следва да се изчерпва постепенно през следващите периоди. При запълването му се определя нов диапазон.
5. Погрешно съставени или поправени протоколи се анулират и се издават нови.
7. Дефектните или повредените бланки (формуляри) и анулираните протоколи не се унищожават, а всички екземпляри от тях се съхраняват при издателя.
8. Бланките (формулярите) се съхраняват, използват и отчитат по реда, предвиден за съхраняване и отчитане на документи в Закона за счетоводството.
9. Номерацията на протоколите, издадени след прекратяване на регистрация на лице по закона, не се нарушава, като поредността от преди дерегистрацията се продължава.

(ППЗДДС, чл. 80 и чл. 78, ал. 1, т. 1, 3 и 4 и ал. 7)

Вижте още: Издаване на фактура — реквизити и срокове · Документи за продажба

Източници: Закон за данък върху добавената стойност, чл. 117, 117а и приложение № 2 · Правилник за прилагане на Закона за данък върху добавената стойност, чл. 80 и 81 · Данъчно-осигурителен процесуален кодекс · Закон за храните · Закон за въвеждане на еврото в Република България

Счетоводни услуги ВЪЗМОЖНОСТ-И · vazmojnosti.com · office@vazmojnosti.com
Материалът има информационен характер и не замества консултация по конкретен случай.